

DISPUTATIVNCVLA
interjacens.
RESOLUTIONES VARIÆ.

O R N A T V S.

1. **Navar.** **e. 19, n. 30,** **F**œmina ornans se cum periculo spirituali proximi peccat mortaliter, si faciat ex contemptu. Si tamen sine contemptu, vel sine mala intentione ornans, ut pulchra appareat, etiam si sciat aliquem ex propria malitia, & prava consuetudine peccaturum mortaliter, non peccat mortaliter.
2. Ornans se majori cultu, quam suo convenit statui solum venialiter peccat, qui autem se splendide ornat secundum decentiam sui status non peccat.
3. Religiosa, quæ ob levitatem, ut pulchrior appareat, se ornat, non peccat mortaliter, nisi notabiliter cum scandalo excedat.
4. Ornans se animo alliciendi alium ad mortale, mortaliter peccat.
5. Ornans se contra morem patriæ venialiter peccat, nisi faciat contra legem obligantem sub mortali.
6. Fœmina ostentans peçora nuda ut pulchrior videatur, non peccat mortaliter. Sunt tamen qui dicant non esse absolvendam, quæ autem vesibus cooperitur, ita tenuibus ut pudenda interluceant peccat mortaliter, & de viro idem dicendum.
7. Uti fucio, vel crinibus alienis ad detegendam deformitatem nullum est peccatum, g
8. Cum Confessor dubitat an fœmina mortaliter peccaverit in ornatu, & ipsa ut desinat nequeat persuaderi, h potest absolvi, sed tutius est doctos consulere.
9. Sibi nimio ornatu quis expendat alimenta danda filiis, vel quod debet erogari pauperibus, peccat mortaliter.
10. Uxor licite se ornat, ut marito placeat, si non excedat, nec opera ideo præcepta omittat.

Osculum. Vide verb *Luxuria, &c.*

- Non est probabilis opinio, quæ dicit esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem & sensibilem, quæ ex osculo oritur, secluso licet periculo confusis ulterioribus & pollutionis. **DISP.**

a In decre
Alexandri
VII. 1666,
28. Martii

DISPUTATIVNCVLA

Præjacentes.

RESOLUTIONES VARIÆ.

P.

PACTUM. Vide *CONTRACTUM.*

PACTUM legis commissoria positum sine fraude usurarum licitum est. Lex commissoria est, quando pignus si non redimatur tali tempore, sit possidentis pro pecunia mutuata.

a Navar.
e. 15, n.
27,

P A P A.

1. In eodem puncto ac est electus legitime confirmatur à Deo, & habet omnem plenitudinem jurisdictionis, quam post coronationem, & illam habet immediate à Christo super omnes Christianos.
2. Papa non habet jurisdictionem super se; nec super suum successorem, neque dat jurisdictionem suo Confessario.
3. Papa nulli homini potest subijci quoad penam, nec incurrit excommunicationem humanam, etiam si, quod Deus avertat, incidat in hæresim.
4. Papa potest multa, quæ sunt de jure naturalis, & divino restringere, limitare, & declarare. Et Episcoporum potestatem ad peccata reservanda restringere, & ab illis reservata per se vel alios sacerdotes absolvere.
5. Potest dare facultatem, ut fideles relicto proprio parrocho cuilibet sacerdoti consteantur, & quod quolibet antea tempore facta Confessione præcepto satisfaciant Ecclesie.
6. Pape alicui statuenti circa beneficia patrimonialia Castellæ obedendum est, & contrarium dicere sapit hæresim Anglicanam.

b Idem
e. 27, n.
26,
ubi sup.
n. 11,
d Comm.
DD.

e Comm.
DD.

f Navar.
ubi sup.

g Idem
c. 27. n. 1. 7. Nemo etiam imperator g potest beneficia spiritualia, vel Ecclesiastica juris patronatus, vel alia cuiuscumque qualitatis, vel conditionis sint, constituit, erigere, destruere, aut tollere, neque in totum neque in partem etiam minimam nisi salus Papa, aut ex eius commissione.

8. Papa electio simonica ipso facto est nulla, b sunt tamen qui dicant sententia condemnatoria opus esse.

9. Nulla excommunicatio, vel censura i impedit Papae electionem.

10. Papam peccare non servando legem humanam aut sine causa dispensando affirmat Navarrus. Item quod si antea fuit religiosus, nullum habet bonorum dominium, sed tantum administrationem.

11. Papae quoad spiritualia m subditur omnis humana potestas.

12. Papa ob solam haeresim potest accusari, condemnari, excommunicari, & deponi.

13. Papam haereticum esse non posse estant qui dicant propter speciem Spiritus sancti assentiam.

14. S. Antoninus p ait Papam plura posse, quam nobis, vel ipsi competunt esse.

15. Potest g esse iudex in causa propria, & secum dispensare in votis, & legem a se vel a suo praedecessore latam revocare, & obligationem factam homini relaxare, & cuius beneficium auferre.

16. Ad Papam appellari r potest a cuiusvis sententia.

17. Ad Papatum soli Cardinales / habent votum activum, passivum autem secundum aliquos omnes fideles. Alii autem ex solo Cardinalium gremio esse eligendum affirmant.

PALLIUM.

a Vido
c. pallium
dist 100. 1. Pallio, quo significatur plenitudo officii Pontificalis, utitur Archiepiscopus a in Missa solemni in Provincia, non autem extra Ecclesiam, nec in processionibus, aut aliis; neque id potest alter alteri commodare.

2. Antequam Pallium accipiat non debet Ordines facere, nec consecrare, nec Ecclesiam b dedicare, nec concilium convocare.

PATRINVS.

1. Religiosis prohibitum e est a jure patrinus esse in Baptismo.

PARENTES.

1. Parentes in docendo filios orationem Dominicam & fidei symbolum negligentes peccare mortaliter quidam probabiliter a affirmant.

2. Non potest b pater Religiosus fieri, si filii eius opera indigent.

3. Qui filium alere non potest, e potest illum exponere ad hospitale, vel ad domum Episcopi divitiis exponere autem illos sine necessitate, peccatum est a mortale.

4. Pater tenetur s solvere damnum factum a filio de illius peculio, & de suo solvere, quod ipse iustus expendere, vel debuit jubere.

5. Tenetur f filium alere, & eius uxorem honestam etiam sine sua licentia ductam, & filiam dotare sine sua licentia digno nubentem etiam dote non promissa, si ipsa se dotare non potest. Certe ei debet legitimam saltem dare, si illa dotem non promisit. Itidemque tenetur avus paternus, & fratres ex eodem patre.

6. Filium indigno etiam nubentem g tenetur pater alere, & secundum aliquos etiam dotare. Nec non filium impudicam, si poeniteat, alere, & dotare egentem, filiam autem haereticam nisi resipiscat, non tenetur.

7. Si pater distulit 25. annos habentem filiam in matrimonio dare, etiam si indigno nubat, b tenetur eam dotare, si illa dorem promisit. Tenetur etiam filiam naturalem pauperem dotare etiam si sit clericus, qui tenetur etiam a spuris filiis alimentum praestare.

8. Pater potest i filio consentiente de illius legitimis testari, & potest in donationes remuneratorias & opera pia bona expendere etiam cum detrimento filiorum.

10. Potest m a filio repetere, quod coactus est pro illo expendere.

11. In extrema necessitate patri prius, quam filio a subveniens est, & praeteritendus etiam est ei, cui iuratum est subvenire. An vero creditor dubium est, alii ajunt, alii DD. negant; affirmativa videtur probabilior, & non desunt qui

qui dicant uxorem, & filios, & fratres preferendos esse, Patrem vendere ob famem filium quamvis non sit illicitum, jam non est in usu inter Christianos.

13. An pater possit ob correctionem filium in sacris constitutum percutere alii ajunt, alii negant probabilis, & precipue si pater Sacerdos sit.

14. Mater filium, vir uxorem non possunt vendere.

15. Pater filius ex primo matrimonio non debet omnia lucra ex illo, non tamen donata ab extraneo etiam intuitu uxoris.

16. Pater invita matre non potest filium impuberem religioni offerre.

17. Qui ex iusta causa, & non ex contemptu non vult filium talium parentum haberi non peccat. Injuria verò etiam levis patri illata quibusdam videtur peccatum mortale.

18. Patris nomine veniunt ascendentes, & nomine filij descendentes.

19. In negotiis gravibus potest pater sub obligatione peccati mortalis filius precipere, hoc tamen hero non licet in famulos, reliquamque familiam.

20. Parentes ob solam avaritiam exponentes hospitali filium peccant, & tenentur restituere hospitali alimentum.

21. Peccant consulendo in matrimonium filio, qui votum continentiam, vel religionis emisit.

22. Peccat mortaliter, & tenetur restituere si filium inducat ad renunciandum legitimam per metum reverentiam.

PAROCHVS.

1. Tenetur p̄ peste infectis sacramenta ministrare, vel dare qui ministrat.

2. Parochianus ad sacramenta in Parochia accipienda debet esse quicumque ibi habitat etiam per modicum tempus, & alio ire illi est incommodum. Ad matrimonium sufficit modica habitatio. Ad solutionem decimarum & utilia Parocho necessarium est animum habere ibi habitandi ferè per annum.

3. Parochus Ecclesie destituta censetur non habere beneficium simplex.

4. Tenetur p̄ Parochus ministrare sacramenta extra tempus præcepti, licet alii id negent.

5. Parochus habet jurisdictionem à jure communi quam sine causa Episcopus impedire non potest.

6. Potest

6. Potest esse iudex in causa Ecclesie alio ejus nomine agente.

7. Parochus per se, vel per alium g tenetur celebrare, quando populus tenetur audire.

8. Parochus b tenetur credere Parochiano affirmanti præcepta satisfecisse Confessione, & non debet ad dandam schedulam cogere. Nisi alicubi communi consuetudine habeatur oppositum.

9. Parochus non faceretur exceptis his quæ ad Ordinem spectant reliqua omnia potest exercere.

10. Parochus potest sacerdoti non impedito concedere, quod omnia sacramenta, quæ ipse Parochus potest, administrare excepta Confessione, nisi fuerit ab Ordinario approbatus.

11. Parochus, qui sine necessitate per alium sacramenta ministrat etiã si residet, peccat mortaliter, quia inutiliter residere, id est, ac abesse, & tenetur fructus restituere; licet autem coadjutorem habere, qui cum aliquando alleviat à labore.

12. Parochus, qui credit se noctu vocandum ad agrum, non peccat mortaliter secluso scandalo, si secum oleum sanctum domum deferat.

13. Episcopo absente potest in jejuniis dispensare.

14. Tenetur p̄ docere, & predicare de jure divino, & ex vi officii habet ad hoc facultatem, & potest illam approbato concionatori concedere in sua Parochia.

15. Tenetur p̄ intra duos menses à possessione beneficii coram Episcopo, vel illius Vicario sibi dem prosteri.

16. Parochialis Ecclesia non est providenda nisi per oppositionem, & prævio examine.

17. Parochus, qui esset in ripa fluminis, quem sine magno vitæ periculo non posset transire, & in alia ripa esset infirmus moribundus, qui peteret confessionem; non teneretur flumen transire, quia periculo magno sine fructu infirmi, & cum aliorum Parochianorum damno se exponeret propriamittendi vitam. Idem esse si eodem periculo, & infirmi incerto fructu precipitur esset transfurans. Quod in peste infectis non contingit, quia licet magnum sit vitæ periculum, certa est utilitas infirmi.

18. Parochus qui non curat de disponendis Indis, vel Æthiopicis suis Parochianis ad suscipiendam Eucharistiam in vita, nec la morte, est in statu peccati mortalis.

19. Parochus Indorum, qui non bene addidit illorum linguam ad conitendum, & ad concionandum, nec curat addiscere, non est in tuta conscientia, & debet pro rata restituere

Quod

Quod si propter incapacitatem de profectu desperat, tenetur admittere Prælatum, & beneficio renuntiare.

3. Cosell.
Lim. act. 2
cap. 15.
a Ioan.
Sanchez
disp. 44.
num. 2.
2. Concl.
Limen.
act. 2. c. 41
a Ioan.
Sanchez
disp. 48.
num. 10.

4 Idem
disp. 44.
num. 14.

5 Comm.
DD.

6 Solor.
lib. 1. de
Indor. gu.
ber. c. 12.
e. c. de hoc
de celebr.
Miss.
f Comm.
DD.

7 Concl.
Limen.

8 Comm.
DD.

10. Parochi per se ipsos saltem Dominicis, & festis rudimenta Christiana populo tradant.

21. Parochum in aliena diœcesi etiam non subditum posse absolvere y probabile est.

22. Parochi Indorum, qui sine assensu sui Antifitis Parochiam deserunt, aut ante discedunt, quam successores rerum Ecclesiasticarum suæ curæ commissarum rationem reddant, eo ipso sunt excommunicati.

25. Parochus non a potest dare licentiam simplici Sacerdoti ad audiendas Confessiones suorum Parochianorum, quia post Tridentinum omnis Confessarius debet esse ab Ordinario approbatus.

24. Parochus assistens matrimonio sui Parochiani in aliena Parochia, b peccat contra iustitiam, & contra charitatem; quia licet probabile sit validum esse matrimonium, exponit tamen illud periculo irritationis, si forte in re contraria est vera. Idem dicendum de eo, quia assistit matrimonio factio ob metum reverentiam.

25. Parochus simul obtinens canonicatum tenetur e residere in Parochia, & perdit distributiones quoties non servit Canonicatum. Quod si Capellanus est, potest per alium Missas celebrare etiam in fundatione dicatur, quod ipse celebrat: & idem dicit de Capellano non Parocho.

26. Parochi seculares exigere non possunt iura duplicia pro funeribus eorum, qui in monasteriis religiosorum tumulantur, est enim contra jus commune, & Regium.

27. Parochis non licet in celebratione Missarum pro defunctis amphoram aquæ pro amphora vini, vel paleas pro tritico supponere. Arg. e. de hoc de celebr. Miss.

28. Parochis non est prohibuit proprios agros, & vineas colere & fructus vendere, quia hoc non est negotiari.

29. Parochis Indorum non debetur stipendium pro comitatu incensario, cymbalorum pulsatione & similibus, quia lege Regia, & Limensi concilio prohibitum est.

30. His qui in agro degunt, & domum in urbe habent, Parochus in cuius Parochia est domus, debet b sacramenta administrare.

31. Parochi officium habens potest elegi in Confessarium sine alia approbatione.

32. Hortum malorum puniceorum, pomorum, platano- rum & similibus serere, & colere, & horum fructus

vendere non est Parochis i prohibitum.

33. Parochus in suis absentibus duorum mensium a concilio concessis, & in aliis ab ordinario sibi concessis i potest Vicarium nominare, qui debet ab Ordinario approbari.

34. Parochus cui non dantur portiones decimales tenetur pro Parochianis Dominicis, & festis diebus sacrificium offerre, sed i potest stipendium accipere, & pro eo qui stipendium dedit primo loco offerre.

35. Cum plures Parochi sunt in eadem Ecclesia n sufficit quod hebdomadarii Missam pro populo offerat.

36. Parochus exactiore qui possit cura debet o inquirere an baptizatus sit ille, de quo aliquomodo dubitatur, & quodcumque sit probabile dubium, iterum illum sub conditione baptizare quod n faciat, peccabit mortaliter.

37. Qui beneficium curatum habent, non possunt sibi eligere in confessorium simplicem licet dotem non approbatum ab Ordinario. p

PARTICIPATIO.

1. Novem modis a dicitur quis particeps esse in peccato alterius: Subendo, consulendo, consentiendo, laudando, recipiendo, adjuvando, non impediendo, occultando, non manifestando.

2. Participans peccato non semper incurrit b censuras, nec obligationem restituendi, quas principalis author incurrit.

PARS.

1. Pars sine additione a intelligitur mediocritas, secus si dicitur aliqua pars.

DISPUTAT. I. SECT. PRIMA. RESOLUTIONES VARIE.

PAUPERIAS.

Religiosus nullius rei proprietatem habere a potest in particulari, & usus fructus, & jus utendi illius pauperum dicitur i. tati contradicit. Nec simplex rei usus ei licet sine expressa superioris licentia vel tacita.

Comm.
DD.
1 Ioan.
Andr. in
c. cum ca
co de elec.
lib. 5, &
alii.
P. Mo-
nach. in
manu-
script.
i dem
ibidem.
P. Quint.
de sing.
tr. 1. sing.
p. de r.
Alexand.
VII. anno.
1667. 24.
Septemb.

Comm.
DD.

Comm.
DD.

a Si hoc
verb.

a. non
dicitur i.
q. 1.

§ Villat.
2. de ff.
dis. 23.
§ Comm.
DD.

2. Qui rem, qua utitur abscondit, ne patent Pralati oculis, b violat hoc preceptum.

3. Non e potest religiosus rem vendere, aut commutare, vel alio modo alienare sine expressa, vel tacita licentia Pralati, sine qua nec cibi portionem potest dare. Nec tacitam licentiam videtur habere cum à Pralato interdicitur ne quis aliquid ex triclinio deportet.

4. Qui habet superflua in cella ex Pralati consensu, non peccat contra votum, sed contra decentiam sui status, & hac superflua si sint valde pretiosa, & divitum secularium propria peccabit mortaliter, & illius Pralati rei censentur sceleris ejusdem.

§ Trid. ref.
8. de reg.
c. 2. Vide
P. Azor.
2. p. lib. 23.
q. 6.

5. Administrare d bona aliena, & Procuratorem, & Advocatum, vel Vicarium Episcopi, Praefectum Xenodochii & similia agere, etiam propter stipendium cum licentia Pralati non est contra paupertatis votum. Est tamen prohibitum in multorum ordinum constitutionibus, quia militem Dei non decet secularibus se immiscere negotiis.

AN RELIGIOSI sive viri, sive foemina possint habere annuos redditus ad suas necessitates?

6. Si habeantur cum Pralatorum licentia, & non est contra paupertatem, nec contra Tridentinum.

7. Religiosi Ordinum militarium p possunt recipere, quod illis assignatum est ex mensa Capitulari ex suis beneficiis. AN RELIGIOSVS qui aliquid sibi usurpat ex bonis communis, vel alienis usi rei habeatis peccat, & restituere tenetur?

8. Qui aliquid sibi usurpat ex bonis conventus sine Pralati licentia g peccat, & furtum committit, & si materia est gravis mortaliter, & si levis venialiter.

9. Materia ad mortale sufficiens best quod furto ablatum à seculari esset mortale, quando religiosus sibi usurpat aliquid, cujus usum alius religiosus habebat. Si autem furto sublatum sit ex bonis communis major quantitas requiritur, ea scilicet ob quam si usus similis peccaret mortaliter, unde qui usum gallinam communis furaretur ut ipse manducaret, non vero ut seculari donaret non peccaret mortaliter.

10. Qui tunica indigens Pralatum admonuit, & ille noluit dare cum haberet communis, si ipse clam surripiat, non e peccabit.

11. Qui furatur à communitate aliquid, vel ab eo, qui usum habebat illius tenetur restituere, vel reddendo, quod abfuit si durat, vel si consumptum est, pretium, acquivales, vel ex rebus, quarum usum ipse cum licentia habet, vel industria, aut arte aliquid acquirendo, vel alio modo licito. AN

e Abb. 2. p.
conf. 4.
num. 4.
f. c. de vi.
du. 27. q.
23.

§ Ledesm.
in addit.
ad sum.
dis. 13.
§ Comm.
DD.

à Vide
Villat.
ubi supra.

Villat.
ubi supra.

AN RELIGIOSI liceat donationes facere.

12. Pralati religiosi m possunt, imò & tenentur ex superfluis facere elemosynas, & aliquando ex necessariis, sed moderatè.

13. Si faciant sine justa causa donationes exorbitantes, peccant graviter, & restituere tenentur ipsi, & donatarii.

14. Officiales, ut coquus, & ciborum dispensator parum vini, & frustum panis, & similia donare m possunt, nisi specialem à superiore habeant prohibitionem. In quo recepta Ordinis consuetudo servanda est.

15. Religioso qui utilem librum in lucem edit e potest licentia concedi, ut consanguineis pauperibus, vel de sua religione bene meritis aliquid donet.

16. Subditi religiosi donare non possunt sine Superioris licentia expressa, vel tacita, & hanc censentur habere, cum eis annuus redditus conceditur, vel aliud ad alimenta cum conditione, ut nil ultra petat, quod referatur donatè p poterit, sed non ob turpem finem, talis enim donatio est ipso jure nulla, etiam si fiat ex bonis ipsi à consanguineis donatis.

17. Religiosi facultatem habentes à Pralatis, ut suo labore acquisita in suas necessitates insumant, qua eis supererint, q poterunt donare, sed non in malum finem.

18. Religiosus, qui sine licentia donat, quæ habet ad suum usum alicui extraneo, r tenetur ab eo repetere, vel alio quo poterit modo restituere ut supra diximus.

19. Cum religiosus aliquid sibi donare volent persuadet, ut amico vel consanguineo illud donet, s non facit contra paupertatem, sed contra charitatem Ordinem illa donatione privando, nisi excusetur iusta causa majori proximi necessitati subveniendo; sed in nostra Societate hoc sine licentia est sub precepto prohibitum.

20. Religiosi Societatis nostræ habentes facultatem accipiendi elemosynam, si stipendium pro saceris faciendis accipiunt, & à clerico petant, ut illa sacra faciant, possunt r sibi talem retinere pecuniam; quia hoc nihil aliud est quam à clerico elemosynam recipere.

21. Religiosus nostræ Societatis prohibetur u esse sine licentia accipere aliquid pretio estimabile dandum alteri in elemosynam; si autem ipse non petat & non suo, sed dantis nomine illud det pauperi, non videtur facere contra prohibitionem.

22. Licet Societatis regulæ ad nullum obligent peccatum, vota tamen ex se x obligant sub mortali, nisi excuset in advertentia, vel levitas materie P p 5 23. Quod

m Navar.
conf. 5. n.
9. de stat.
min. lib. 4.

m Molina
co. 2. de
just. disp.
276.

§ Comm.
DD.

§ Villat.
ubi supra.

§ Sanchez
de matr.
lib. 6. disp.
4. num. 7.
§ Comm.
DD.

§ Comm.
DD.

§ Comm.
DD.

§ P. Me-
nacho in
manu.
scrip.

§ P. R. n.
der in
traç. de
pauper.

3 Coham.
DD.

21. Quod religiosus quoquo modo acquirat statim fit religionis, & de illo sine licentia expressa, vel tacita non potest deponere, quod si donet, donatarius relictuere tenetur.

2 Comm.
DD.

24. Cum religioso nostrae Societatis iter agenti datur viaticum, quod superest itinere confectus r. reddendus est Superiori, nec potest in ulla alia re sine expressa licentia infumere, etiam si talis pecunia ei fuisset a confanguineis donata.

3 P. II.
dep. Rod.
ubi supra.

25. Qui ex uno collegio profecturus est in aliud sine licentia praesentis superioris, nihil potest petere, nec accipere etiam si intelligatur alterius collegij superioris id ratum esse habiturum. Poterat tamen in ipso itinere ubi non habet Superiorem cum animo manifestandi illud & tradendi suo superiori.

4 Comm.
DD.

26. Qui in sua, vel in Procuratoris custodia cum licentia nummos habet ad transferendos codices in nullum alium usum & potest de illa pecunia dissonere.

5 Resolu-
tiones
istae scilicet
sunt

ex P. II.
deph. Rod.
tit. de
paupertate
15.

27. Sicut religioso prohibuitur esse sine licentia r. dare & accipere, sic etiam mutuo dare, & accipere. In rebus autem minimis est tacita, & generalis licentia res habitas ad usum pro breve tempus commodare, ut libram, scapas & similia, & in hoc religionis consuetudo est servanda.

28. Deposita exteriorum ad custodiendum recipere religiosus non licet sine licentia; ea autem quibus cum licentia utitur, bene potest apud alium religiosum domesticum deponere, & ipse depositam habere, & custodire; depositam autem habere rem aliquam apud extraneum est contra paupertatis votum.

29. Non potest religiosus etiam cum licentia Superioris, nec ipse superior aliquid infumere in rebus illicitis profanis, vel superfluis, quia est prohibitum per sacros canones.

30. Officialis, qui dat plus, vel minus, melius, vel deterius, quam intelligit voluntate esse superioris, licet contra hoc votum

31. Sicut qui malitiose res religionis dissipat, ita qui ex incuria culpabili destruit, vel deteriorari permittit graviter peccat: & licet res sint minimae, minimum damnum saepe repetitum fit grave.

32. Societatis nostrae religiosi debent advertere, quod mimta, quae in aliis Ordinibus propter tacitam superiorum licentiam sine peccato sunt, nobis non licent, nec fieri possunt sine lethali crimine. Aliis conceditur accipere vestes, & calcamenta, dare & accipere librum, & similia, nobis autem est interdictum sine expressa licentia.

33. Aliis licet pecuniam accipere ad emendos libros, dummodo illos habeant animo parato ad liberam Superiorum dispositionem. Nobis autem hoc non licet, quia in nostra religione non est ad hoc interpretativa licentia.

34. No

34. Non sufficit ad hanc interpretativam licentiam certum scire quod superior illam est concessurus, sed necessarium est prudenter judicare superioris voluntatem in eo casu fore, quod res talis sine licentia fiat.

35. Qui pecuniam recipit ad distribuendam determinatis personis nomine alterius, non facit contra votum paupertatis. Si tamen est nostrae Societatis religiosus, facit contra regulam, & contra praecipuum a nostro Generali impostum, ne hoc sine licentia fiat.

36. An hoc praecipuum comprehendatur, qui accipit pecuniam ab alio, ut det quibus voluerit Sacerdotibus pro facris faciendis. Visum est viris doctis non esse contra praecipuum, sed contra perfectionem regulae, quae omnes subditorum actiones vult subordinatas esse superiori.

37. Religiosus qui alienat pecuniam, amici videlicet, librum emit, & illis utitur non in abscondito, si dominium apud amicum maneat non peccat, quia in aliis Ordinibus ad hoc est tacita licentia. In nostra autem Societate illicitum, quia talis usus est pretio aestimabilis, & nostris sine expressa licentia non licet.

SECTIO II.

Variæ resolutiones circa Paupertatem.

1. Pauper sua debita incerta potest sibi in partem vel in totum applicare maxime ex Confessoris consilio.

2. Religiosi qui esculenta, vel poculenta minimi valoris saepe sibi usurpant, etiam res Praelato displiceat, non videntur peccare mortaliter.

3. Qui superiore cubacula visitante aliquid abscondit non metu amittit, sed ob verecundiam non peccat mortaliter in religione, in qua ad id accipiendum tacita solet esse licentia.

4. Religiosus sumens aliquid ex loco publico ad utendum per aliquot dies animo illud reddendi, non peccat contra votum.

5. Qui rem petit vel accipit animo petendi licentiam, & non utendi nisi post facultatem obtentam, non peccat contra votum.

6. In nostra religione non licet religioso depositam apud se vel apud alios habere alienam pecuniam, ut cum indignetur illa uti possit, etiam cum licentia superioris; licet & autem talis religiosus.

Sancti
apud Dia.
P. I. r. 6,
rel. 34.
Diana
ubi supra
rel. 11.

Comm.
DD.
Comm.
DD.

Sanchez
quod Dia.
ubi supra
7. Ad rel. 45.

f Contra
sgul.
& Comm.
DD.
& Comm.
DD.

f P. Pelli-
zar. in
manual.

f Omnes
hos fe-
quentes
casus in
eradicati-
mo Pelli-
zarioro-
pecies, vi-
de ejus
manuale
in tract. de
paupertate.

7. Ad accipienda comestibilia, ut par perdicum, vel gallina-
rum in aliis ordinibus solet esse interpretativa licentia, in no-
stra nequaquam, & ideo sine expressa licentia non licet.

8. Abbatissa respectu monialium sibi subditarum idem &
potest quod alii superiores respectu subditorum.

9. Religiosus b potest legatum relinquere ea conditione, ut
nihil monasterio acquiratur, non tamen ut illud independen-
ter habeat à superioris voluntate.

10. Licitum est legare fratris Minoribus pro infirmis
curandis, pro fabrica conventus, pro Ecclesie ornamentis, im-
mò & legatum relinquere ad vitam alicujus fratris Minoris.

11. Religiosus improvisè mortuus, qui inventus est in cella
habere sine licentia peculium, non est privandus Ecclesiasti-
ca sepultura, potest enim habuisse illud aliquo modo licito,
quem nescimus.

12. Religiosus è Societate si pro ministerio aliquo stipen-
dium accipiat si sit superior, si materia sit gravis vix à pecca-
to mortali potest excusari, quia licet directè non sit contra
votum, est tamen contra voluntatem superioris, nec ipse ge-
neralis potest in eo dispensare; recipere autem comestibilia
licet sint pretiosa, quæ gratitudinis gratia solent concionato-
ribus donari nullum est peccatum.

13. Qui arcam clave clausam habet licet in ea nihil contra
voluntatem superioris habeat, si faciat sine licentia, rem val-
de serupulosam facit, a seculo tamen scandalo non est pecca-
tum mortale.

AN SIT CONTRA statum fratrum Minorum habere an-
nuos redditus, vel Missarum memorias.

14. Redditi annuus, qui computantur inter bona immo-
bilia, ut census, & similia non licet Minoribus habere, annuus
autem elemosynas habere licet etiam in testamento legatas,
quæ nostris domibus professis nisi sint perpetua repugnare
non videntur.

15. Non possunt fratres Minores tot ac tanta legata ad-
mittere, ut mendicare solitum opus non sit.

16. Missarum annua legata, quæ testatores Minoribus re-
linquunt, ut à testamentariis executioni mandentur licita
sunt, & possunt Minores judicem adire, ut cogat testamenta-
rios ad exequendum, non ut aiores, sed ut moaitores.

17. An verò possint accipere legata annuorum reddituum
pro fabrica Ecclesie, pro sacristia, pro infirmitate ex ipsis Fran-
ciscanis DD. alii ajunt, alii probabilibus negant, dicentes hæc
legata solum recipi posse per modum annuarum elemosyna-
rum.

rum. Vide Bull. Clem. VIII. de larg. miser. Vide Sanctum no-
strum de matr. lib. 6. dist. 4. n. 7.

18. Religiosus qui habet facultatem disponendi de tot num-
mus, si illos donet còcubina peccat mortaliter, & illos secun-
dum probabiliorem sententiam restituere tenetur.

19. Non lædit paupertatem regularis, qui imprimit libros
& vendit, quia non emittit, ut vendat, quod est mercatam e-
xercere, sed imprimit ob bonum commune animatum, quod
Deo gratum & hominibus valde utile est.

DISPVT. II. SECT. I.

RESOLUTIONES VARIÆ.

PECCATVM.

DE DEFINITIONE PECCATI, ET quosupliciter possit committi.

1. Peccatum est dictum factum, vel conceptum contra legem
Dei: ex a Augustino, vel ex D. Ambrosio. b Peccatum est
transgressio divina legis, & inobedientia celestium mandato-
rum.

2. Si non esset lex, non e esset peccatum, quod tamen est con-
tra naturale lumen rationis est contra legem Dei, & pecca-
tum; nisi forte esset ignorantia invincibilis.

3. Peccat à mortaliter, qui facit, desiderat, vel decernit ali-
quid quod mortale peccatum est Nec non qui consentit, de-
terminat, vel jubet.

4. Peccat e mortaliter, qui sub conditione dicit: Hoc pec-
catum mortale facerem, si vires mihi suppetere, nisi bono-
rum temporalium jacturam timerem. Secus verò si dicat, hoc
facerem si peccatum non esset.

5. Qui autem ob merum pœnam temporalis, vel æternæ o-
micit peccatum, non determinat ad illud, non peccat.

6. Qui judicans aliquid esse peccatum mortale, vel dubi-
tans an sit, vel non, illud facit, peccat mortaliter, etiam si
vere non sit peccatum.

AN SIT PECCATVM dilectio morosa in opere peccari-
mose.

4 Aug. 17
18, contra
Factum
e 273
4 Ambro. 1.
de Para-
diso c. 8.
ed. Th. 1, 2,
3, 77, 111.
5 ad 1,
6 Idem q.
6, art. 7.
4 Vill. to. 1
tr. 3, dist. 3.

f Comm.
DD.

f Comm.
DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

7. Delectatio non in ipso peccato, sed in subtili modo illud faciendi non est peccatum, nec quae non est morosa.

8. Delectatio morosa de mortali est mortalis, de veniali venialis.

9. Cum quis plene advertit delectationem & neq; consentit, neq; dissentit sine iusta causa, peccat litem venialiter.

10. Qui delectatur morose in adulterio non advertens injuriam, sed solum quarens delectationem, peccat in mortaliter, sed secundum Vasquez non peccat peccato adulterii.

11. Cum opus habet duas malitias, illas etiam non habet delectatio morosa.

12. Delectatio morosa in rebus prohibitis solo jure positivo non est peccatum mortale.

13. Qui delectationi morose nec consentit, nec dissentit propter studium, vel aliam iustam utilitatem non peccat.

QVOD SIT VOLUNTARIUM

14. Ubi non est voluntarium, peccatum esse non potest.

15. Voluntarium est, cuius principium est intus cum cognitione finis.

16. Ut omisso sit voluntarium, tria requiruntur, quod scilicet rem facere tenearis, & quod possis, & non facias.

17. Cum lex rem jubet, & in voluntate hominis est facere, vel non facere, illud dicitur voluntarium.

QVOD SIT VOLUNTARIUM

18. Voluntarium aliud in se, cum rem ipsam peccaminosam volumus; aliud in causa, cum rem volumus, ex qua peccatum sequitur; aliud directum, cum ad rem principaliter dirigimus intentionem; aliud indirectum, cum malum sequitur, eo quod aliquid quod debet, ac potest non facit.

19. Aliud est formale, quando res in se directè amatur; aliud est interpretativum, quod fit per ignorantiam culpabilis; aliud virtuale, quando quis vult aliud ex quo fit ut plarium tale damnum sequi.

QVANDO AD CULPAM IMPUTANDUS EST EFFECTUS FACIENDA CAUSA VOLUNTARIA?

20. Qui fecit, vel scire debuit fecerit hominem interficere secundum probabilior sententiam non peccat in homicidium, sed cum se inebriat, quia tunc virtualiter vult homicidium.

21. Cum quis misit sagittam contra inimicum, & ante idem retractavit voluntatem, effectus non est voluntarius formaliter, sicut tamen virtute ante retractionem, & iustitiam.

22. Cum quis misit sagittam contra inimicum, & ante idem retractavit voluntatem, effectus non est voluntarius formaliter, sicut tamen virtute ante retractionem, & iustitiam.

23. Cum quis misit sagittam contra inimicum, & ante idem retractavit voluntatem, effectus non est voluntarius formaliter, sicut tamen virtute ante retractionem, & iustitiam.

24. Cum quis misit sagittam contra inimicum, & ante idem retractavit voluntatem, effectus non est voluntarius formaliter, sicut tamen virtute ante retractionem, & iustitiam.

25. Cum quis misit sagittam contra inimicum, & ante idem retractavit voluntatem, effectus non est voluntarius formaliter, sicut tamen virtute ante retractionem, & iustitiam.

26. Cum quis misit sagittam contra inimicum, & ante idem retractavit voluntatem, effectus non est voluntarius formaliter, sicut tamen virtute ante retractionem, & iustitiam.

27. Cum quis misit sagittam contra inimicum, & ante idem retractavit voluntatem, effectus non est voluntarius formaliter, sicut tamen virtute ante retractionem, & iustitiam.

22. Peccatum aliquando potest remitti sine dolore formali.

23. Peccatum contra spiritum sanctum est irremissibile, non quia non remittatur, sed quia quantum in se est excludit remedia aliorum peccatorum.

24. Peccatum veniale nunquam est licitum, etiam ob vitandam mortem.

VNDE SYMATVR GRAVITAS PECCATORUM?

25. Peccata quaedam sunt aliis graviora, & eorum gravitas praecipue sumitur ex objecto, unde perjurium quod immediate est contra honorem Dei gravius est homicidio.

26. Peccatum, quod majori virtuti opponitur ex sua natura gravius est.

27. Peccata spiritualia ex sua natura graviora sunt carnalibus, haec autem sunt infamiora.

28. Peccatum fit gravius aliquando propter causam.

29. Intentio voluntatis aggravat peccatum, sed non est circumstantia necessario contentenda, aggravatur etiam per alias circumstantias. Vide verb. Circumstantia.

30. Damnum secutum antea praevium aggravat peccatum. Et quod nec fuit praevium, nec intentum, si fuit negligentia, imputatur ad culpam, & ad poenam.

31. Damnum, quod natura sua sequitur ex peccato, illud aggravat directe.

32. Peccatum fit gravius ratione personae in quam peccatur, & ratione personae peccantis.

DE DISTINCTIONE PECCATORUM INTER SE.

33. Peccata specie distinguuntur per objecta, alia sunt carnalia, alia spiritualia.

34. Non distinguuntur per causas activas, seu motivas, sed finales, in cupiditas enim radix est multorum peccatorum, quae per illam non distinguuntur.

35. Alia sunt contra Deum, alia contra proximum, alia contra ipsum peccantem, & specie distinguuntur.

36. Ponuntur diversae, quae propter diversa peccata infliguntur non faciunt ea specie distincta.

37. Peccata confessionis & confessionis specie distinguuntur.

38. Cum lex actum non transfert ad diversam virtutem, distincta praeccepta non faciunt peccata specie distincta, nec habent distinctas malitias.

39. Cum in die Dominica cessatum obligans ad audiendam Missam, qui illam non audit, unum tantum peccatum committit se eundem probabilior sententiam.

40. Franciscanus non obediens Praelato, facit unum peccatum cum

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

Comm. DD.

cum triplici malitia. 1. Contra religionem. 2. Contra obedientiam. 3. Contra specialem regulam præipientem sub mortali.

¶ Comm. DD. 41. Peccata alia s cordis, alia oris, alia operis, & cum sunt operis non sufficiunt confiteri solum desiderium.

¶ Comm. DD. 42. Quæ sunt ex superabundantia distinguuntur specie ab his, quæ sunt ex defectu. Distinguuntur etiam specie per circumstantias.

SECTIO II.

DE PECCATO VENIALI, ET QUOMODO DISTINGUATUR A MORTALI.

¶ Vide D. r. Peccatum a mortale est mors spiritualis animæ, veniale autem infirmitas illius.

¶ Vill. ubi sup. dif. 17. 2. Peccata venialia b vocantur in sacris litteris absoluta peccata, mortale autem per antonomasiam.

¶ Idem ubi sup. n. 3. Peccata c venialia alia ex genere, alia ex levitate materie, alia ex actus imperfectione.

¶ D. Th. 1. 2. q. 14. art. 1. 4. Veniale non distinguitur d a mortali ex copræcisè, quod sit veniale, differt tamen moraliter.

AN PECCATUM veniale sit contra legem Dei?

¶ Villat. ubi sup. 5. Est præter e legem, & contra legem in diverso sensu. Præter legem obligantem ad mortale, & contra legem obligantem ad veniale.

QUORUM MALGRUM sine causa peccatum mortale, & veniale?

¶ D. Th. ubi sup. q. 6. 6. Peccatum mortale f privat hominem gratiæ, & omnium malorum tam præsentis, quam futura vite radix est, & origo 17. art. 6. & est malum maximum.

¶ D. Paul. 1. ad Cor. 11. 7. Peccatum mortale g mortificat omnia opera bona præterita, & quæ de novo fiunt nihil de condigno merentur, sed tantum de congruo.

¶ De fide. 8. Per peccatum mortale fit homo h ex filio adoptivo Dei miserum Diaboli mancipium æternis ignibus additum additum, & à humilitate defectura gloria hæredatum.

¶ Comm. DD. 9. Peccati i veniale nullum est his in aliis causis. Vita tamen sunt, quia Dei offensæ, quia ad mortalia disponunt, & servotem charitatis extingunt, & quia de omnibus etiam levissimis ratio Deo reddenda est, & gravissimus sunt luenda

¶ Villat.

10. Mini-

16. Minimum peccatum veniale, quia i est malum culpa. ID. Tho. majus malum est omni malo pœnæ tam hujus, quam alterius vite; nec potest esse parvum malum, quod infiniti boni Dei offensa est, & ideo totis præcordis vitandum, & quam maximo odio prosequendum est. ¶ Vill. ubi sup. art. 48.

QUOMODO dignoscendum peccatum mortale a veniali.

11. Quod est contra amorem Dei, & proximi in re gravi est m mortale, quod autem in re levi est veniale. ¶ Comm. DD.

12. Peccata venialia propter actus imperfectionem difficile possunt n dignosci. ¶ Comm. DD.

13. Motus subiti, qui dicuntur primo primi non sunt e peccata. ¶ Comm. DD.

14. Alteratio, representatio, & judicium, quæ extra consensum eveniunt, peccata p non sunt, neque ideo opus bonum omittendum. ¶ Vill. ubi sup. n. 48.

15. Qui delectatur in peccati representatione ex inadvertentia invincibili non g peccat; si autem advertat, sed non p lenè peccat venialiter. ¶ Comm. DD.

SECTIO III.

VARIÆ CIRCA PECCATA resolutiones.

1. Peccatum per actum factum est involuntarium secundum quid, est tamen a peccatum.

2. Ex actu malo interiori, & exteriori unum peccatum b fit in genere moris, licet plura sint in genere entis. ¶ Comm. DD.

3. Peccati reatus e est obligatio ad pœnã propter mortale æternam, & propter veniale temporalem. ¶ Navar. prælud. 7. n. 27.

4. Peccatum d aliud est originale, quod est carentia iustitiæ originalis, quæ transfusa est ab Adam in posterum per virtutem feminalem. Aliud est actuale, quod per actum proprium contra legem Dei contrahitur. ¶ Comm. DD.

5. Peccatum factum ex confidentia veniæ levius f est. ¶ Navar. o. 6. f. Comm. DD.

6. Gaudere de effectibus bonis ex peccato consecutus peccatum f non est. ¶ Comm. DD.

7. Quilibet Sacerdos g potest a peccato veniali absolvere, nisi ei sit specialiter prohibuit. ¶ Comm. DD.

8. Peccatum veniale h potest remitti non remisso mortali secundum Navarrum. ¶ Navar. c. 3. n. 73.

Qg

9. Qui

9. Qui causam culpabilem omissionis, vel commissionis dedit, & voluntatem retraxit, sufficit quod causam conlita-

3 Comm. tur. 2

DD.

l Contra-
rium te-
net Na-
var. prob-
abiliter.
m Dian-
p. r. 7, tracl.
7, ref. 18.

n P. Azor.

apud Dia.
ubi supra
ref. 11.
o Diana p.
5, et. 7, ref.
6.

p Sanchez
apud Dia.
ubi supra
ref. 14.
g Sanch.
apud Dia.
ubi supra
ref. 11.

r Comm.
DD.

f Comm.
DD.

p In decr.
Alexand.
VII. an.
1666. 18.
Mart.
o in illud.

10. Captivi Christiani remigantes in triremibus Turca-
rum ad Christianos devaltandos In non peccant; quia talis re-
migiatio materialiter se habet ad statum inferendum. Nec
peccant si ob metum gravem bona Christianorum diripiant.

11. Non excusatur a peccato, qui voluntarie subministrat
ea, quae proximè necessaria sunt ad peccatum, ut qui sealam
admovet ad furandum.

12. Famulus in die jejunii ministrans carnes domino ad
edendum non peccat.

13. Ob metum gravem mortis, vel vulneris peccatum non
esset amato depingere amicam. Idem dicit de famulo, qui li-
teras amatorias verba turpia continentes ad concubinam do-
mini deportat, vel eam deducit ad domum illius, vel illum ad-
juvat, ut per fenestram ingrediatur ad eam, ob metum gra-
vem excusabitur; non vero ob communem rationem famula-
ritis. Hoc alii negant, & P. Sa. vix posse à peccato excusari di-
citur.

14. Meretrici licet peccatum locare, si non sit alia specialis
causa; nisi ratione sitis majorem peccandi præberet occasio-
nem.

15. Non est peccatum resistere inspirationibus divinis ad
consilia suadentibus, eitam quædam indignitas specialium
auxiliorum Dei.

16. Facere ea quibus uti potest bene vel male, est ut plu-
rimum sit occasio peccandi, an sit peccatum alii ajunt, alii
probabiliter negant.

17. Peccato alterius ad bonum uti possimus, ut mutuum
sub sereno accipere ab eo qui paratus est ad dandum.

18. Mandatum Tridentini factum sacerdoti sacrificanti ex
necessitate cum peccato mortali consistendi quamprimum,
est præceptum, non consilium.

19. Neque illa particula *quamprimum* intelligitur, cum sa-
cerdos suo tempore consistitur: sed statim post sacrifi-
cium, si potest, consistere tenebitur, vel saltem antequam rup-
tus fusceletur.

DISPUTATIVNCVLÆ interjacentes.

RESOLUTIONES VARIE.

PECULIUM, vide Bonæ.

1. PECULIUM est pusilla substantia, vel pecunia separata à re-
bus, vel ratiocinata patris vel domini data vel promissa
filio, vel servo.

2. Donata filio nullâ factæ patris mentione, ad patrem
pertinent solum quoad usumfructum.

3. Consecratis bonis patris non consecrantur bona adven-
titia filii; consecratis autem adventitiis filii non amittit pater
usumfructum in eis. Quod si filius nubat, adventitia ad eum
spectant & quoad proprietatem, & quoad usumfructum.

4. Si pater alienavit adventitium filii, si quæ institutus fuit
heres non potest secundum quosdam revocare, quia patris
gerit personam.

PECUNIA, vide Moneta.

PENSIO, vide Beneficium, Clericus, Hora Canonica.

1. Pensio est jus quoddam exigendi certam partem fru-
ctuum beneficii Ecclesiastici, & ideo est annexa rei spirituali.
Quæ propter quæ habet pensionem cum obligatione eam alteri
reddendi, non potest illam obligationem pretio redimere.

2. Solus Papa pensionem potest dare laico.

3. Episcopus potest pensionem imponere ad vitam pen-
sionantis, ad revocanda beneficia, quæ permutantur.

4. Episcopus ante collationem beneficii potest ex eo ali-
quam pensionem ad pios usus extrahere, & iudex ad redi-
mendas literas.

5. Pensio non est proprie beneficium, non tamen irregula-
rissime dispensatione concedi potest.

6. Excommunicatio lata in eum, qui non solvit pensionem
tempore præfixo, non ligat donec ligasse declaret ipse pen-
sionarius, quod esse secundum Curiam stylam, & ex eodem sty-
lo potest peti à successore ex fructibus perceptis ab eo.

a. I. deposti-
ti, parag.
peculium.
f. de pec-
culio.
b. Sa. verb.
pertinent
solum.
c. Silvest.
verb. pec-
cul. n. 2.

d. Vide Sa.
ubi sup.

e. Navar.
c. 27, n. 11.

f. Sa. hoc
verb. n. 7.
g. Vide
D. Thom.
2, 2, q. 100.
h. Idem
ubi sup.

i. Navar.
c. 27, n. 11.

k. Sa. hoc
verb. n. 7.

g Navar. de spoliis cleric. n. 3. 7. Pignus, & beneficia in materia spoliatorum, g & onere distribuendi redditus equiparantur.

P I G N U S.

a Sã hoc verb. n. 1.
b Comm. DD.
c e. r. de pign.
d Vide Silv. l. 2. n. 19.

1. Pignore uti non licet a contra domini voluntatem.
2. Non datur b res sacra in pignus nisi urgente necessitate.
3. Receptum pignus homine libero perditur e debitum, exceptis aliquibus casibus videndis in gloss. c. 1. de pign.
4. Creditor potest d pignus in pignus dare, sed non pro majori pretio, non tamen potest vendere nisi post biennium, vel ante ex iudicis concessionem debitore admonito. Quidam tamen sentiunt ante biennium vendi posse, si debitor post triannum monitionem transacto convenienti tempore non solverit, nisi aliud fuerit pactum.

e Sã ubi sup. n. 5.
f Comm. DD.
g Navar. c. 17, n. 17
h Sã ubi sup. a. 9.

5. Clericus accipiens in pignus rem Ecclesie, tenetur e fructus in fortem computare.
6. Prohibita alienari possunt f in pignus dari.
7. Expense facte in pignore ob necessitatem, vel utilitatem possunt repeti. g
8. Agrum incultum in pignus accipiens, si illum colat non b tenetur fructus computare in fortem secundum probabiliorem.

i Vide Nav. c. 17.

l Comm. DD.

m Comm. DD.

n Navar. c. 17, n. 104.

9. Pignus dicitur de re mobili, hypotheca de immobili.
10. Creditor utens pignore contra voluntatem domini committit i furtum; si vero ex illius voluntate usuram; nisi esset talis usus, qui inter amicos solet concedi.
11. Qui emit pignus amissum ob usuras non solutus, idem l facit ac qui emit rem alienam.
12. Qui mittit pignus domino per nuntium habitum communiter ut fidelem, si pereat non tenetur restituere.
13. Creditor tenetur m restituere pignus, si pereat dolo, lã culpa, vel levi, sed non levissima, nec de casu feroci, dummodo non precedat mora, vel pactum de restituendo quomodocumque pereat.
14. Cum pacificatur creditor, quod pignus sibi cedat, si tali tempore debitor non solvat, vel quod habeatur pro vendito iusto pretio, non tenetur m restituere.

P E R E G R I N I.

1. Peregrinus, qui incidit in peccatum reservatum in sua dicecesi, si transeat per aliam, in qua non est reservatum, valide potest absolvi. quavis iter fecerit in fraudem legis, quod etiam alii a concedunt.
2. Qui transit per monasterium D. Dominici, vel D. Benedicti potest b celebrare iuxta Missale illius loci.
3. Qui exit a loco, ubi ex privilegio non jejunatur, & accedit ad locum, ubi obligat jus commune ad jejunium, potest e uti indulgentia sui loci; quia qui per breve tempus absunt, habentur pro presentibus.
4. Nec excommunicatio, nec alia censura obligat d transeuntes peregrinos; & ideo non tenentur fures revelare, etiam si precipiatur (sub censura,

a Vide Dian. p. 1, tracl. 10, ref. 13.
b Comm. DD.
c Sanchez apud Dian. p. 1, tracl. 10, ref. 13.
d Laym. apud eundem ubi supra ref. 73.

P E R I U R I U M.

1. Jurans falsum, quod per ignorantiam crassam verum esse putabat, peccat a mortaliter. Si autem fecit aliquam diligentiam peccat venialiter; si autem adhibuit debitam diligentiam non peccat.
2. Qui dubitat an sit verum vel falsum, & jurat verum esse verum peccat b mortaliter, nec non qui jurat verum credens esse falsum, vel nesciens an sit verum.
3. Qui jurat mentem juramentum petentis legitime, & servantis juris dispositionem peccat e mortaliter. Item qui se spontanea offert ad jurandum. Secus si petens juramentum non est iudex competens, vel non servat ordinem, vel cum sit privata persona extorqueat juramentum per minas, vel per nimiam importunationem.
4. Jurans falsò se non habere rem ab alio petitam quam tenetur dare peccat d mortaliter; secus si sub abstractione quando dare non tenetur,

a P. Avil. in sum. verb. perjur.
b Comm. DD.
c Navar. n. 8.
d Item n. 18.

DISPVT. III. SECT. VNICA.
RESOLUTIONES VARIÆ.
PŒNITENTIA.

De Pœnitentiæ definitione.

Vide etiam verb. Satisfactio Sacramentalis.

- a* Trid. prælod. 10, n. 2, 3.
1. Pœnitentiæ ut virtus generaliter est nolle facere, vel fecisse peccatum; & potest esse sine dolore ut in beatis, & cum dolore ut in viatoribus. Est medium a necessarium ad salutem omnibus mortaliter peccantibus.
- b* Navar. prælod. 10, n. 11. *c* Comm. DD.
2. Ut sacramentum *b* est sacramentum absolutionis, quo sacerdos ritò, & legitime sibi contentem absolvit.
3. Forma e ejus est: *Ego te absolvo*. Quali materia sunt tres actus pœnitentiæ: Contritio, Confessio, & satisfactio. Incipit a Passione Christi.
- d* Navar. c. 1, n. 36.
4. Ad Baptisimum, & Pœnitentiæ requiritur dolor propter Deum, nec sufficit alius. Errant, *d* qui Indos baptizant non inducentes eos ad hunc dolorem, contenti quod perant Baptisimum propter miracula, que sperant.
- e* Idem ubi supra num. 39.
5. Ad Baptisimum e sufficit dolor generalis omnium peccatorum anteaquam vitam peccando ad summum de una vel altera specie peccatorum. Ad pœnitentiã vero necessarium est specialis penitere de omnibus speciebus peccatorum, non tamen de omnibus individuis. Sufficere tamen generalem de omnibus peccatis dolorem probabilius est.
- f* Aug. & alij.
6. De eo, qui pœnitentiã differt usque ad mortis horam, dicunt sancti DD. magno se expone re damnationis periculo; absolvendus tamen si signa contritionis ostenderit.
- g* Comm. DD.
7. Peccat *g* mortaliter, qui sine ullo dolore ad hoc sacramentum accedit.
- h* Trid. (cf. 14).
8. Circa hoc sacramentum *h* Tridentinum definit sequentiã sub anathemate. I. Quod pœnitentiã semper fuit necessaria ad veniam peccati mortalis. II. Quod sacramentum pœnitentiæ nunquam fuit ante adventum Christi, neque ante ejus mortem, & Resurrectionem. III. Quod nihil prodest non baptizato. IV. Quod fuit institutum à Christo Domino per illa verba Joan. 2. *Quorum remisistis peccata*, &c. V. Quod fuit institutum ad reconciliandum Deo peccantes mortaliter post Baptisimum. VI. Quod est propriè, ac verè sacramentum, & distinctum

& distinctum à Sacramento Baptismi, & Ideo vocatur secundatubula post naufragium. VII. Quod verba illa: *Quorum remisistis*, intelligenda sunt de potestate remittendi peccata. VIII. Quod ad veram pœnitentiã requiritur contritio, Confessio, & satisfactio tamquam ejus materia, & partes. IX. Quod solus Episcopus, & presbyter habent potestatem absolvendis, & non alii: & licet sint mali, non tamen eam perdunt. X. Quod sunt indices ad verè absolvendum.

9. Liberum est Confessario pœnitentiã imponere antè, vel post absolutionem in usu tamen est illam antè imponere.

10. Pœnitentiã non est necessario imponenda per modum præcepti, sufficit ut sit sacramentalis ut imponatur per modum consilij.

11. Ne anxius sit Confessarius, an sufficientem satisfactiõnem imposuerit, addat: *mihi quid bene feceris*, &c.

12. Sunt qui *n* affirmant posse Confessarium imponere pro satisfactiõne opus pœnale, applicandum pro animabus Purgatorij.

13. Non requiritur opus aliquod in particulari, potest e enim imponi quidquid mali passus fuerit pœnitens per hebdomadam, vel mensem. Et potest pœnitentiã ex licentiã Confessarij ob justam causam impleri per alium, sed non esse permitendum, & in praxi consulendum ait S. Thomas apud P. Mendo in *scilicet opiniorum dissert. 1. c. 7. q. 1. 102. ex communi*; præsertim si sit potens, tunc enim oportet, quod ipse satisfaciatur per seipsum; potest tamen jurari per alterum, ut dicit S. Antonius 3. *part. 14. c. 40. §. 1.*

14. Potest aliquando injungi opus alias præceptum; si tamen Confessarius id non exprimat, non satisficit nisi per non præceptum.

15. Si pœnitentiã imponeretur in pœnitentiã per mensem Missam audire, non teneretur *q* duas audire in festis.

16. An possit pro pœnitentiã imponi pœnitentiã ut à sacra communione ablineat alij ajunt, alij negant *r* probabilius, si sit solum ratiõne pœnitentiæ.

17. An teneatur pœnitens acceptare pœnitentiã sub opere præcepti obligantis ad mortale alij negant, alij *f* affirmant probabilius si sit medicinalis. Et cum talis est, etiam si pœnitens plenariã indulgentiam lucratur, adimplere tenetur per seipsum.

18. Cum injungitur pœnitentiã, ut septem psalmos recitet flexis genibus, non satisficit: nisi illam circumstantiam adimpleat secundum probabiliorẽ sententiã.

i Vide Dian. p. 5. tr. 13. ref. 35.

j Suarez, apud Dian. p. 4. tr. 4. ref. 241. *m* Dian. p. 347. 4. ref. 37.

n Vide eundem ubi supra ref. 14. *o* Suarez ubi supra.

p Idem apud Dian. ref. 84.

q Dian. p. 3. tr. 4. ref. 34. *r* Ioan. Sanchez apud Dian. ubi supra. *f* Vide Dian. ubi supra ref. 51.

s Idem p. 3. tr. 4. ref. 55.

^u Comm.
DD.

19. Qui non differt adimplere pœnitentiam ex negligentia, peccat venialiter, qui ex iusta causa non peccat. Sed licet præfixum tempus sit elapsum adimplere tenetur.

^e Suarez

20. Qui gravem pœnitentiam ob venialia impositam, vel ob mortalia alias confessi omittit adimplere non peccat mortaliter, etiam si Confessorius intenderet eum sub mortali obligare.

^y Vasq.

21. Satisfactio hæc habet suum effectum ex opere operato, & qui eam adimplet in statu peccati mortalis non peccat mortaliter, nec tenetur reiterare.

^z Comm.
DD.

22. Pœnitentia proportionatè taxata à Confessorio secundum peccatorum gravitatem, remittit & omnem pœnitentiam debitam temporalem.

^a Suarez

^{apud} Dian.

^{P. 1. tr. 4.}

^{ref. 87.}

^{6 Villal.}

^{qbi supra.}

23. Satisfactio sacramentalis adimpleta in mortali reviviscit quando pœnitens redit ad gratiam.

^e Vasq.

^{apud} Dian.

^{ubi supra}

^{ref. 87.}

24. Pœnitens potest à autoritate propria commutare satisfactioem etiam à Confessorio impositam in aliam evidenter meliorem secundum probabiliorè sententiam.

25. Potest Confessorius pœnitentiam ab alio datam commutare in aliam, si id pœnitens expediens esse judicaverit, etiam si data fuerit ob peccata reservata, & non iterata Confessione peccatorum et quæ fuit imposita.

26. Qui ex devotione recitat officium B. V. singulis diebus, si ei imponatur in pœnitentiâ recitare coronâ per aliquot dies, satisfaciatur recitando officium, & illud applicando secundum probabiliorè sententiam. Vide verb. *Satisfactio*.

27. Ad pœnitentiæ sacramenti admittit non debet, qui oratione Dominicam, & Symbolum fidei ignorat, nisi urgeat necessitas, vel pro fundamentis hebetudopœnitentem excuset.

28. Circa pœnitentias à Confessorio impositas nullam habent Prælati jurisdictionem.

^d In decr.

^{Alexandr.}

^{VII. anno}

^{1665. 24.}

^{Septemb.}

29. Pœnitens propriâ autoritate substituere sibi alium non potest, qui loco ipsius pœnitentiam adimpleat, *d*

DISPUTATIVNCVLÆ

interjacentes.

RESOLUTIONES VARIÆ.

P O E N A.

^q Vide p.

^{Sâ hoc}

^{verb.}

1. Pœna non incurritur nisi post sententiam, & executionem iudicis, etiam si dicat ipso facto esse incurrendam, & ob-

& obligare in conscientia: nisi pœna talis esset, ut secum traheret executionem; ut excommunicatio, interdictum, irregularitas, & suspensio; aut lex dicat: Sit *b* incapax, aut inhabilis, in quo etiam dicunt quidam requiri sententiam; vel dicat, non faciat fructus suos.

⁶ Mol.
dicitur.

2. An sententia declaratoria sine executione sufficiat, a lii ajunt, alii negant.

^e Azor.
lib. 1. c. 7.

3. Ad pœnam conventionalem non tenetur *e* quis antequam exigatur, nec potest exigi si non sit culpa nisi ratione damni emergentis, vel lucri cessantis.

4. Pœna conventionalis iuste accipitur, *d* si debitor fuit in culpa, & absit usurae fraus, & scandalum. Quod si pars debiti sit soluta non est tota pœna perit, nisi obligatio sit individua.

^d Sâ hoc
verb. n. 2.

5. Nemo incurrit pœnam ob crimen, nisi iudicè confectus vel sit notorium, excepto homicidio occulto per quod irregularitas incurritur. Hæc tamen sententia licet aliquibus videatur probabilis Tridentino repugnat, quod Episcopis dat facultatem absolvendi à pœnis juris ob alia delicta occulta.

^e Lef. lib.
2. c. 2. dub.
17.

6. Inhabilis ad obtinenda beneficia non ideo privatur *f* obtentis; nec qui privatur obtentis ideo redditur inhabilis ad alia obtinenda.

^f Trid.

7. Pœna præfumentis imposita dolum requirit. *g*

^g Sâ hoc
ver. n. 14.

8. Pœna promissio in matrimoniis, & sponsalibus non obligat; nam in pœnalibus piâ interpretatione, & restrictione utendum est.

^h Comm.
DD.

9. Pœna non est extendenda *i* ultra casus à jure expressos, etiam si eadem ratio sit.

ⁱ Sâ ubi
supra n. 6

10. Pœnam non incurrit, *l* qui iuste impeditus exequi non potuit; nam pœna supponit culpam, & impossibilitatem nulla est obligatio.

^l Comm.
DD.

11. Regulæ pœnales Cancellariæ secundum quosdam solum obligant in foro exteriori.

^m Comm.
DD.

12. Consuetudo rationalis, & iusta credulitas excusant *n* à pœna legis humanæ.

ⁿ Sâ ubi
supra.

13. Pœna juris contra facientem intelligitur *o* si perficiatur opus.

^o Comm.
DD.

14. Per verbum temporis futuri in dubio non intelligitur *p* pœna posita ipso facto.

^p Sâ ubi
sup.

15. Qui iuste interrogatus verum crimen negavit, non tenetur subire *q* pœnam, quam confessus subiret.

^q Idem
ubi supra
num. 15.

16. Cum pœna imponitur aliquid omittenti non determinando tempus, requiritur *r* monitio; ut si dicatur, qui non residet, sit excommunicatus.

^r Comm.
DD.

17. Si quis lata sententia voce activa & passiva privetur ipso facto

factio privatus est passiva, est communis sententia; activa vero sunt qui *f* dicant sententiam judicis requiri.

18. Pæna successiva imposita sine termino *r* finitur decennio, si autem imponatur ad beneplacitum imponentis, ejus morte finitur.

19. Factus amens post delictum non *p*unitur in corpore, sed in pecunia.

20. Non *x* potest quis ob delictum privari beneficio, aut suspendi ante deponi ab eo, si sit clericus, nisi in casibus à jure expressis.

21. Non *y* tenetur ad restitutionem, qui est in causa non quis solvat pænam lege impositam.

22. Cum statuitur pæna privationis officiorum, dignitatum, &c. *z* intelligitur de gradibus honorificis cum superioritate, & ideo non comprehenduntur Magistri novitiorum, ministri, consultores, lectores, & similes.

23. Cum dubitatur an lex pænalis sit abrogata per consuetudinem; an sit lata, vel terenda, benignior interpretatio faciendi *a* est.

24. In dubio nemo excommunicatus *b* judicandus est, nec vitandus.

25. Pænam aliquando judex minuit *c* ætatis commiseratione,

26. Pænam cumulat contumacia.

POLLUTIO Vide *Luxuria*.

PONTIFEX SUMMVS. Vide *Papa*.

1. Pontificis Summi electio pertinet ad solos *a* Cardinales, quamvis esset congregatum concilium generale; hoc tamen posset ex justa causa Cardinalibus admovere eligendi facultatem.

2. Quamvis non sit *b* necessarium, ut ex ipsis Cardinalibus eligatur, usus tamen in Ecclesia id habet.

3. In electione illius omnes Cardinales suffragium *c* habent etiam si galerus, vel alia insignia eis non sint data, nec os apertum,

4. Quamvis duo tantum Cardinales alii mortuis, vel absentibus permanent in conclavi, *d* possent Papam eligere; imò si unus solum, sed non scriptum, nisi ex compromisso totius sacri collegii.

5. Si Summus Pontifex eligatur ante prædictum terminum decem dierum, electio *e* valeret, dummodo fieret à duobus tertiis omnium Cardinalium, & ultra prædictum terminum decem dierum non teneretur absentes expectare.

6. Quando sufficientia data sunt suffragia pro eligendo Papam digno, reliqui *f* sententes non *p*eccant, si postea pro eodem suffragia præstent, & sic electus non peccat acceptando.

7. Cum inter Principes sæculares oborta est gravis controversia, potest ac debet Summus Pontifex ad evitanda mala spiritualia inde eventura, auctoritatem suam interponere, illique debent Principes obedientiam præstare.

PRÆCEPTVM. Vide *Lex*.

1. Quidquid est contra præcepta Decalogi, regulariter loquendo est *a* mortale, nisi defectus deliberationis excuset, vel parvitas materia.

2. Præcipi *b* non potest, ut subditus ob sanitate sibi membrum abscondi patiatur, nec ut suum peccatum omnino occultum revelet.

3. Duobus præceptis concurrentibus *c* majus obligat.

PRÆDICATOR.

1. Non *a* potest religiosus ratione privilegii reuente Episcopo, vel Parocho prædicare in Ecclesiis eorum. Possunt tamen in propriis Ecclesiis etiam *b* sine illorum licentia, quia ex Tridentino sufficit ad hoc esse examinatus, & approbatus a suis Prælati. De quorum licentia ex privilegio Greg. XIII. Societati nostræ concessio nostri fratres primam solum tonsuram habentes prædicare possunt in quibus mundi plaga.

2. Non *d* possunt religiosi prædicare cum Episcopus prædicat in sua Ecclesia, vel alium facit prædicare, & jubet ut nulli concio habeatur ex justa causa.

3. Prædicans scilicet falsum miraculum, vel falsam historiam de aliquo sancto, vel ex industria locum sacre scripturæ qui verò non est, non excusatur *e* à mortali. Qui verò miscet in concione aliquid ridiculum peccat venialiter.

4. Non peccat mortaliter secundum probabiliorum opinionem qui concionatur in peccato mortali occulto. Idem dicitur de eo qui legit sacram scripturam.

5. Qui participat ex Mendicantium privilegii possunt *g* post factam concionem populo illi concedere 18. annos & 22. dies indulgentiarum, & concedi debent nomine sue sanctitatis, ut habeant valorem.

e Idem ubi sup. ref. 77.

f Idem ref. 83.

g Molina apud Diaz ubi sup. ref. 124.

a Vide Sa hoc verb. bidem ib.

c Comm. DD.

d P. Suarez in 3. to. de relig. & Trid. ses. 5. c. 2. & F. Eman. Rod Bulla 23. Greg. XIII. & Clem. dudum de sepult.

e Comm. DD.

f Sa hoc verb.

g Vide Diaz 4. p. tr. 23. ref. 12.

8. Prædicare non est actus Ordinis, nec Officii divini, & ideo non prohibetur *h* interdicitis, & suspensis.

h Sa hoc
verb. n. 1.
h Sa hoc
verb.
Ex syn-
gener.

7. Prædicandi licentiam potest dare Parochus in sua Parochia approbate ab Ordinario.

8. Laici prædicandi munus exercentes *l* excommunicati sunt *ex 6. Synod generali c. 64.*

m Nav. c.
25, n. 142,
n Sa ubi
supra.

9. Fabellam narrare ut populus attentius utilia, & pia exaudiat nullum *m* peccatum est.

10. Pro concione de pretio pacifici simonia *n* est.

PRÆLATUS.

a Comm.
DD.
b Comm.
DD.

1. Prælati religiosi obligati sunt *a* de jure diviso ad residentiam.

2. Possunt *b* moderate flagellare subditos ob delicta, & in carcerem trudere ob custodiam, in poenam tamen non nisi post sententiam.

e Comm.
DD.

d Navar.
c. 12, n. 25.

3. Prælati regulares non *e* debent subditos, ut laicos crudeliter torquere, sed flagellis, & jeuniis in pane, & aqua.

e Comm.
DD.
f Navar.
c. 13, n. 39.

4. Prælati regulares habet *d* jurisdictionem quasi Episcopalem, & potest cum subditis securè dispensare in jeuniis, nec debet illorum conscientia remittere.

5. Non potest *e* præcipere subditis contraria legi Dei, vel majorum præceptis, nec *f* actus interiores, qui ad exteriores non sunt necessarii, nec prohibere subditos, ne loquantur cum superiore ipsius prohibentis, nec præcipere novas asperitates nec expresse nec tacite in regula contentas, nec jubere impertinentia ad observationem regula.

g Idem c.
15, n. 38.

6. Prælati potest *g* dispensare circa Missarum numerum, si fuerit exorbitans, vel elemosinis impar.

h Dian. p.
4, tit. 3,
ref. 43.

7. Quomodo possint dispensare in subditorum irregularitatibus vide verb. *irregularitas*.

i Idem p.
2, tit. 3,
ref. 61.

i Idem p.
2, tit. 16,
ref. 35.

8. Surdus, mutus, vel cæcus non possunt *h* eligi ad Prælati-
ram, Et qui puniti sunt ab Inquisitoribus, exceptis penitentiis salutaribus, non possunt reabilitari nisi à Papa, vel ab Inquisitoribus Sacræ Congreg. ex Decr. Urb. VIII.

9. An digniores eligi debeant ad Prælaturas religiosas sub mortali, alii negant, alii probabilis affirmant, quia sunt beneficia Ecclesiastica curam animarum habentia.

10. Ante electionem Prælatorum haberi possunt *l* inter Capitulares colloqui consultiva quis sit dignior, vel dignissimus; Conventicula autem ambitiosa sunt prohibenda.

11. Prælati regulares electi à superiore sine suffragiis possunt

sunt *m* ab ipso ad libitum amoveri, etiam sine causa, eò solum quòd non sint apti regimini, quamvis alii boni sint religiosi. Non tamen accudatione, & inquisitione contra ipsos pendente.

m Idem p.
1, tit. 2, ref.
117.

12. Prælati regulares sub mortali tenentur *n* etiam venialia peccata subditorum corrigere, quando ex eorum incuria imminet regulæ relaxatio.

n Comm.
DD.

13. Tenetur *o* etiam inquirere occulta subditorum crimina ut paternè corrigiat; in hoc tamen non debet esse nimis. Privatus autem non tenetur, immo imprudenter faciet inquirendo etiam zelo correctionis.

o Comm.
DD.

14. Possunt *p* Prælati regulares dispensare vota novitorum.

15. Possunt *q* suos subditos absolvere à casibus Bullæ Coenæ. Itemque malè promotos ad ordines sive ante legitimam artem, sive per saltum. Item dispensare in voto subditi transgredi ad Ordinem strictiorem. Non possunt tamen dispensare cum subditis in publica juris infamia.

p Sanchez
apud Dia.
q Vide Dia.
in sum.
hoc verb.

16. Prælati regulares non possunt *r* præcipere subditis sub excommunicatione sibi reservata, quia ex Decreto Cleme. VIII. non possunt alia peccata præter ibi assignata reservare; possunt tamen Generales ex Capitali generalis consensu, vel Provinciales ex Capitali provincialis consensu alia reservare pro totius Ordinis, vel provincie utilitate ex ipso decreto.

r Sanchez
apud Dia.
p. 1, tit. 14,
ref. 49.

17. Non potest *s* Prælati ad subvenciones communes pauperum necessitates omnia superflua conventus infumere, his enim redditus debet augere ad plures religiosos alendos.

s Suarez
apud eun-
dem p. 5,
tit. 3, ref. 33
t Comm.
DD.

18. Prælati à quo subditus facultatem impetravit, ut à reservatis absolvatur tenentur *t* servare sigillum.

19. Prælati audiens confessionem subditi, qui ratione officii est in proxima peccandi occasione, non potest illi ex Confessionis notitia officium auferre, potest tamen negare absolutionem nisi officio renunciet.

t Comm.
DD.

20. Prælati regulares non possunt in foro conscientie absolvere quoscunq; seculares ab hæresi occulta & ab excommunicatione, propter eam incurfa, ex Decreto Alexandri VII. An. 1665. 24. Sept.

21. Nec satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur regulari Episcopo presentato, sed ab eo injusto repro-
bato. Ex Decreto Alexandri VII. an. 1665.

PRAESCRIPTIO.

1. Praescriptiones quaedam currunt a minoribus, & non restituntur, ut in iis quae sunt ad vindictam *lib. 4. tit. 4. l. 37.* Item nec restituntur, ut possit uxorem suam adulteram accusare *post 6. dies eadem l. 3. r. 1.*

PRAESENS.

1. Praesens ad tempus restringitur a oratio indefinita.
2. Praesens non intelligens censetur habens.
3. Praesentis temporis verba referuntur ad tempus testamenti.
4. Praesens, & tacens consentire non videtur, a qua praesentia corporis non sufficit ad auctoritatem. *lib. 26. tit. 8. l. 1. paragrapho fin.*
5. Praesentia hominis in viri nihil operatur.
6. Praesenti non nocet absentia.
7. Praesenti pecunia vendi debent & pignora.
8. Praesentis temporis verba h. aliquando extenduntur ad futurum.

PRAESUMPTIO.

1. Praesumi a fraudem facit persona interposita.
2. Praesumitur a actu esse inter contrahentes id, quod ex natura contractus est consuetum.
3. Praesumptio specialis tollit e generalem.
4. Praesumptio defuncti voluntas multum a operatur. *lib. 28. tit. 10. d. l. 30.*
5. Peccat mortaliter, qui cum notabili irreverentia Dei, vel proximo damno suscipit exercere officium, quod nescit. Idem dic de Procuratore ob finem malum & sine intentione peritos consulendi, secus si faciat ob finem bonum animo doctoris consulendi.
6. Peccat mortaliter, qui praesumit gloriam consequi sine meritis, vel cum meritis sine gratia Dei, vel qui praesumit se non omittendum gratiam, nec puniendum quantumcumque peccet.

PRECARIVM.

1. Est, quod precibus petenti utendum conceditur tamdiu, quamdiu is, qui concessit, patitur.

PRIMITIAE.

1. Primitiae sunt primi fructus, & fideles tenentur a jure canonico illas solvere, nisi sit in contrarium praescripta consuetudo.

PRIN-

PRINCEPS. Vide Lex.

In eum respublica potestatem suam transfudit, a nec potest eum removere, nisi sit manifeste tyrannus. *a Comm. DD.*

DISPUT. III. SECT. VNICA.

RESOLUTIONES VARIAE.

PRIVILEGIUM.

De privilegii definitione, & quotuplex sit.

1. Privilegium a est privata lex, vel privata legem, quia circa privatas personas legem effectum privat illas excipiendos.
2. Privilegium aliud reale, ut quod religioni conceditur, aliud personale b, ut quod persona conceditur per Bullam. Per Bullam Cruciatum non tolluntur privilegia realia, & ideo non tolluntur privilegia religionum, nec suspenduntur.
3. Privilegium non cessat, nisi illius revocatio veniat in privilegiati notitiam.
4. Privilegium non indiget a promulgatione, & valet secundum probabiliorem sententiam anrequam veniat in privilegiati notitiam.
5. Privilegium Principis amittitur, si privilegiati eo per decennium non utantur, religionum vero per centenarium.
6. Privilegium concessum non subdito, non potest amplius revocari: verbi gratia, si iudex secularis privilegium aliquod Ecclesiastico concedat.
7. Potest Papa omnia privilegia antea concessa revocare, & idem patet, si sint remuneratoria.
8. Cum dubium est an privilegium sit reale, vel personale, si sit favorabile, & nec contra jus commune, nec particulare aliquis, reale censendum est, & h. extendendum.

a Vide verbigtae c. privilegium. d. dist. 8. Comm. DD.

b Sa verb. gratia. tit. 1. d. Azor. tit. 1. lib. 5. c. 3. q. 5.

c Comm. DD. d. Dia. p. 4. tit. 3. rel. 8.

d Idem patet, tit. 1. rel. 6.

e Idem patet, tit. 3. rel. 1.

9. Pri-

¶ Suarez
apud Dia.
in sum.
hoc verb.
¶ Dian. p.
5, tr. 13,
ref. 61.
¶ Comm.
DD.

- 624 **Privilegium. Procurator. Promissio.**
9. Privilegium insertum in iure communi, non censetur derogatum per generale privilegiorum derogationem.
10. Bulla Urbani VIII. revocans viiæ vocis oracula non comprehendit privilegia sic concessa ante Gregor. XIII. regularibus, quia hic ex certa scientia illa confirmavit.
11. Privilegia religiosorum late sunt interpretanda, & cum exortum fuerit dubium circa illa, recurrendum est ad personas in dignitate constitutas, quæ ex concessione Julii II. ea possunt interpretari.
12. Privilegium contra jus commune strictè est interpretandum.

DISPUTATIONCVLÆ
interjacentes.
RESOLUTIONES VARIÆ.

PROCURATOR.

1. Procurator ad negotia potest alium instituere Procuratorem.
2. Acta per Procuratorem dum ignoratur facultatem revocata esse, valida sunt.

PROMISSIO.

- ¶ Vide P.
Sa verb.
Promissio.
1. Promissio obligat, nisi res ita mutata sint, ut si cogitasset ita futurum, non promississet, aut si te obligandi animum non habuisti, sed solum proposuisti facere. Vix autem quis promittentium se obligare intendat, nisi juret aut faciat instrumentum. Itaque cum dicunt, faciam, intelligunt se facturos nisi mutentur, volunt enim libertatem suam indemnem conservare.
2. Qui habet animum promittendi eo ipso se obligat. Si tamen promissionem non implet ex causa rationabili non peccat, nisi sequatur scandalum, vel notabile damnum proximi, quo casu teneatur ex justitia ad restitutionem; in aliis vero non, sed faceret contra fidelitatem.
3. Potest quis promissum negare ei, qui quod ipse promissit non adimplet. Item cum sibi perniciosum est prestare, vel alteri inutile, aut is per ingratitude non factus est indignus, aut

¶ Sa hoc
verb. n. 1.

vi

Promissio. Propositum.

625

vi, vel dolo promissio est extorta, & non firmata juramento, aut si non est acceptata, vel de re illicita, aut donatio est legè prohibita ut simonica, aut de solvenda usura, & non firmata juramento, sed id potest Episcopus relaxare, aut si promissum fuit, sed secundum quosdam ei, qui erat excommunicatus denunciatus.

4. Quod alicui promissit propter rem illicitam, si faciat teneris ei dare, licet alii id negent.

5. Cum prosiitit alicui etiam cum juramento non fecerit, si sibi, vel alteri damnum sequatur notabile.

6. Promissio facta acceptanti nomine Ecclesie, vel Xenodochii transfertur dominium secundum quosdam

7. Qui sicet promissit puellæ se illam ducendum, & sub hac promissione eam corrupit, tenetur eam ducere, nisi valde sit dispar, tunc enim sufficit dotare.

8. Simplex promissio etiam acceptata non obligat secundum aliquos in conscientia, & secundum alios interior potest in conscientia obligare, quia per actum interiore potest transferri dominium. Contraria est probabilior.

9. Qui promissit meretrici 100 aureos pro actu fornicario, non tenetur nisi ad id tantum, quod alii homines ejusdem conditionis solvere solent, & sunt qui neque ad hoc teneri dicant, & prodiga promissio etiam cum juramento non obligat, nisi ad id tantum in quo non est prodiga.

10. Juramentum additum factæ promissioni non facit veram obligationem.

11. Promissio obligans ad mortale debet esse vera, deliberata, voluntaria, nuda, rei licite, possibilis, & notabilis, & quam mutatio rerum non enervavit

12. Promissio facta sine respectu alterius mutæ promissionis obligat etiam alia non impleta.

13. Ut in promissione detur materia gravis, opus est ut res promissa sit multo major, quam si furata esset. Unde unam missam non dicere non erit mortale.

PROPOSITUM.

1. Ob defectum temporis, vel considerationis sufficit virtuale propositum amplius non peccandi ad veram penitentiam. Idem ad conscientiam alia sacramenta, licet per se requiratur formale. Idem dic de proposito satisfactions requisita ad contritionem, attentionis ad Missam, & ad officium divinum.

¶ Sa hoc

verb.

¶ Idem

¶ Ibidem

¶ Comm.

DD

¶ Vide

¶ Sa ubi

sup. n. 4.

¶ Sylvest.

verb. Lu-

tuilla q. 19

¶ Henr.

apud Dia.

¶ P. 2. tr. 17,

recol. 2.

¶ Diana

p. 1. tr. 5,

ref. 10.

¶ Diana

p. 4. tr. 4,

ref. 17.

¶ Idem

p. 5. tr. 14,

ref. 14.

¶ Comm.

DD.

¶ Navar.

c. 18, n. 6,

in sum.

¶ Villal.

tr. 20, dif.

2, tom. 1.

¶ Navar.

c. 18, n. 6,

apud Avi-

lam in

ratur formale. hoc

comp. hoc

verb.

Rr

PROXE-

PROXENETA.

1. Proxenetæ, qui rei domino dixit se rem vendere non posse, nisi tali pretio, quamvis dominus illi concedat quod illam vendat v. g. viginti, & postea 30, vendat, non potest sibi retinere excessum.

* Idem
num. 98.

PRUDENTIA.

* Aug. lib. 1. Prudentia ex Augustino est rerum appetendarum & fugiendarum scientia.

2. Acquiritur doctrinâ, & experientiâ & est virtus specialis à cæteris distincta, residet in intellectu, & est regula omnium virtutum moralium.

3. Actus hujus virtutis sunt: Bene consiliari, judicare & præcipere.

4. Prudentia verâ non potest esse in peccatoribus, quia peccatum est summa imprudentia.

QVÆ SINT PARTES prudentiæ?
5. Prudentia habet partes integrantes, subjectivas, & potentiales. Partes integrantes illius sunt: Memoria, intelligentia, docilitas, solertia, providentia, ratio, circumspectio, & cautio. Secundum partes conjunctivas dividitur in naturalem, & supernaturalem, acquisitam, & infusam.

6. Dividitur etiam in personalem, & gubernatricem, & hæc in æconomicam, civilem, legislatricem, & militarem.

7. Partes potentiales illius sunt tres: Ebulia, id est habitus bene consiliandi in rebus dubiis, synesis id est habitus bene judicandi de rebus jam consultis secundum legum principia, & fines illius. Gnomem est habitus bene judicandi de rebus consultis secundum altiora legum principia contra illorum verba.

QVOT MODIS contra prudentiam peccatur?

8. Generaliter loquendo omnia peccata sunt contra prudentiam, specialiter tamen peccatur per superabundantiam, & defectum. Per defectum peccatur per præcipitationem, inconsiderationem, inconstantiam, & negligentiam. Non tamen sunt peccatum mortale, nisi cum quis se exponit periculo illius. Et hæc vitia à luxuria præcipue ortum habent.

9. Per excessum peccatur sex modis: per carnis prudentiam, astutiam, dolum, fraudem, sollicitudinem rerum temporalium, & nimiam curam rerum futurarum.

* Idem 2.
& defectum. Per
2. q. 57. &
54.
g D. Greg.
31. Mer.
h D. Tho.
2. q. 16.
art. 4.

10. Non

10. Non est speciale prudentiæ præceptum, & peccatum contra eam tunc erit mortale, quando in materia gravi aliud præceptum violatur.

PUBLICUM Vide Manifestum.

1. Actus publicus non sufficit, ut delictum sit manifestum, etiam si actus sit peccatum ut in celebrante excommunicato occulte.

* Avil. in
comp.
Nav. h. o. s.
verb.

PURGATORIUM.

1. In Purgatorio remittuntur peccata venialia hic non remissa per dispensationem, vel per actum charitatis, in quo virtualiter, & eminenter includitur poenitentia.

* Sâ h. o. s.
verb.

2. In purgatorio neque meretur, neque demeretur. Sunt tamen animæ ibi existentes in gratia Dei, & certæ de futura salutē.

* Vide
Bellar. to.
2. lib. 2.
char.

3. Incertum nobis est quomodo animæ ibi cruciabuntur, & ut ex Ven. Beda colligitur et alique usque ad extremum iudicium cruciabuntur.

* Beda lib.
1. hist. ca.
14.

4. Incertum est an à Dæmonibus torqueantur. Negat D. Thomas. Sine dubio autem certum est poenas illas omnes hujus vitæ, etiam quas Christus Dominus passus est, longe superare.

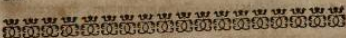
* D. Tho.
2. dist. 10.
art. 5.
Bellar.

5. Probabile est eas pro nobis orare, & impetrare à Deo multa bona, & comprobatur multis exemplis videndis in speculo exemplorum.

6. Suffragia communia omnibus profunt, & particularia his pro quibus offeruntur contra Cajetanum, dicentem nisi tantum prodesset, quæ id mereretur.

* Idem
cap. 18.

7. Post extremum iudicium Purgatorium non erit.

DISPUTATIVNCVLÆ
duæ, cum Resolutionibus
quatuor.

Q.

QUARTA FUNERARIA.

Trid. ses.
25, c. 13.

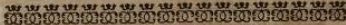
QUARTA funeraria solita primum ante annos
40. solvi Ecclesiæ Parochiali, eidem est sol-
vendæ, a quamvis postea sit monasterio con-
cessa.
2. Quarta funeralis, ac canonica portio,
& quarta etiam oblationum Episcopo à jure
concessa tam à Capitularibus, quam à cæteris clericis persol-
vatur eo ordine, & modo quem sacri canones statuunt.

QUÆSTVARI I.

1. Quæstuariorum eleemosynarum abolendos præcipit Tri-
dentinum.
2. Pius V. omnes gratias & facultates concessas pro ma-
nibus adjutricibus revocavit, quæstusque prohibuit.

Trid. ses.
2, cit. 9.

DISPUT.

DISPUTATIVNCVLÆ
Præjacentes.

RESOLUTIONES VARIE.

R.

RAPINA. Vide Furtum.

RAPINA est vi accipere vel velle accipere aliquid. Est
majus peccatum furto, & ab eo specie distinctum, & cir-
cumstantia necessario confidenda.

RAPTOR vide verb. *Luxuria*, & verbum
matrimonii impedimenta.

RATI HABITIO.

1. Rati habitio non sufficit, si est de futuro ad valorem con-
fessionis.
2. Rati ficans damnum suo nomine & factum tenetur ad re-
stitutionem, quando is, qui damnum intulit non inferret, nisi
sciret, quod is cuius nomine fecit, id ratum esset habiturus;
secus verò si non sit ejus nomine factum, etiam si illi placeat.
3. Rati habitio damni retrotrahitur & mandato comparat-
tur, quod locum habet tam in contractibus, quam in delictis.
4. Rati habitio auget & poenam, unde qui rati-
ficat clericus per cussionem suo nomine factam, est excom-
municatus, & rati ficans deformitatem suo nomine factam est
irregularis. Et quicumque rati ficans delictum suo nomine
factum puniendus est, sed non poenam ordinaria.
5. Rati habitio ut mandato comparatur, & necessarium est,
ut delictum factum fuerit nomine rati habitentis, & ipse potens
fuerit, antequam fieret, mandare.
6. Infans, & furiosus, si postquam ad usum rationis perve-
nerint, ratum habeant delictum suo nomine factum, peccant,
sed non tenentur ad restitutionem, nec ad poenam.

Rt 3

7. Rati-
idem
ubi sup.

vide
Navar. in
sum. c. 15

6 idem
c. 17, n. 111.

e Comm.
DD.

d Navar.
c. 27, n. 239

idem
ubi sup.

f Comm.
DD.